

SZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre 16 kor.
Negyedévre 4 "
Helyben házhoz hordva:
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 "
Vidékre postán szállítva:
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 "
Egyes szám ára 8 fillér

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 9.
A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők

XIX. évfolyam 3. szám.

Nagy-Várad.

Szombat, 1913. január 4.

A BÉKE FELÉ.

Most már komoly jelek mutatják, hogy igazán a béke felé haladunk minden irányban.

A londoni tárgyalások a nagyhatalmak erélyes állásfoglalása következtében annyira haladtak, hogy most már azzal biztatják a világot, hogy a békedelegátusok tiz nap múlva aláírják a békeszerződést.

Másik kedvező jel a békére, hogy az orosz hadügyminiszter, a harcias párt feje megbukott.

Továbbá — s ez reánk a legfontosabb — Bécsből félhivatalosan jelentik, hogy nincs semmi ok a nyugtalanságra, kedvező mederben folynak a dolgok.

Végre az sem megvetendő jel, hogy a pénzpiac a külföldön Londonban és Berlinben javult. Ez a javulás, reméljük nemsokára nálunk is érezhető lesz.

Tiz nap múlva aláírják a békét
Konstantinápoly, jan. 3.

Az itteni politikai körök azt hiszik, hogy a londoni békekonferencia mai ülésén a határkérdéseket is elfogják intézni úgy, hogy lehetséges, hogy a békeszerződést tiz nap múlva alá fogják írni.

Nem türik a háboru folytatását.

Berlin, jan. 3.

A Vossische Zeitungnak jelentik Szófiából: Az itteni intéző körök a legújabb török javaslatokat sem tartják ugyan elfogadhatóknak, de legalább tárgyalni lehet róluk. Törökország bizonyos engedékenységet látják bennük, úgy hogy nem kell félni a tárgyalás megszakításától. Az intéző körök nem nézik a helyzetet feketének és biznak a béke

létrejövételében. Ugy látszik, hogy a bolgár kormány határozott biztosítást kapott arról, hogy a nagyhatalmak semmiesetre sem fogják tűrni a háboru folytatását. Bulgária álláspontja Drinápoly birtokát illetően változatlan.

Románia kárpótlása.

Belgrád, jan. 3.

Pasics és Gesov miniszterelnökök azért találkoznak Nisben, hogy közös választ szövegezzenek meg Romániának a kompenzálás iránt előterjesztett kérelemre. Hír szerint a válasz Romániát ki fogja elégíteni.

A négy király találkozása.

Belgrád, jan. 3.

A Tribunának jelentik cetinyei udvari körökből, hogy a négy balkáni király az összes katonai és polgári főméltóságokkal a béke megkötése után Szalonikiban vagy Üszkübben találkozni fognak.

Az orosz külügyminiszter bukása.

Pétervárról, jan. 3.

A hetek óta elterjedt hír, hogy Szuhomlinov tábornok orosz külügyminiszter állásától legközelebb megválnak, most újra a legnagyobb határozottsággal lép föl. Diplomáciai és katonai körökből jelentik, hogy Szuhomlinov, aki most Nizzában van, visszaérkezése után azonnal be fogja adni lemondását.

A román álláspont.

London, jan. 3.

Jonesku Take román belügyminiszter ma tanácskozni fog Danevvel. Jonesku azért jött Londonba, hogy békekonferencia és a nagyköveti reünio tárgyalását figyelemmel kísérje és szükség esetében a román álláspontért sikra szálljon. Ugy látszik azonban, hogy Románia hivatalosan sem a nagykövetek reünijában, sem a békekonferenciában

nem fog részt venni és legföljebb azt fogják neki megígérni, hogy esetleges európai konferenciába meg fogják hívni az új határok végleges megállapítása végett.

Elfogott municions vonat.

Konstantinápoly, jan. 3.

A portához érkezett jelentés szerint a drinápolyi helyőrség mult szerdán elfogott egy vonatot, amely a bolgárok számára eleseget szállított.

Az albánok kívánsága.

London, jan. 3.

Tegnap óta három albán delegátus van itt. Tegnap látogatást tettek a külügyi hivatalban s átadtak Grey Edvárnak egy memorandumot, amelyben kifejtik Albánia kívánságait. Ezt a memorandumot be fogják mutatni a nagykövetek konferenciájának. Az albánok azt kívánják, hogy Albánia határa úgy állapítsák meg, hogy Montenegró mai határán kezdődve egészen Mecovóig terjedjen, magában foglalva a megfelelő területet, továbbá Ipek, Mitrovica, Prisztina, Üszküb és Monasztir városokat egészen Prevezáig. Albánia szerintük csak úgy lehet az egyensúly a balkáni békebiztosítéknak, ha ezeket a határokat megkapja és ha föltétlenül független marad.

A leszerelés.

Berlin, jan. 3.

Pétervárról jelentik, hogy az orosz kormány néhány nappal ezelőtt azt a kérdést tette a bécsi kabinethez, vajjon a monarchia hajlandó-e leszerelni, amely esetben Oroszország ugyanezt tenné. Eddig még nem tudják, vajjon Berchtold gróf már felelt-e erre a kérdésre.

Nincs ok nyugtalanságra.

Bécs, jan. 3.

Néhány nap óta az európai sajtó egy része egyre sürűbben emlegeti azokat a nehézségeket, amelyekkel a nagyköveti reünio-

Nagyvárad

Tisztviselők Fogyasztási Szövetkezete

fűszer-, csemege-bor és gyarmatárukban

Telefon 769. sz.

legolcsóbb bevásárlási forrás.

Telefon 769. sz.

Rákóczi-ut, 6. szám alatt az
Orsolya-zárda épületében

nak az albán kérdés rendezésénél meg kell küzdeni. Mivel ezek a célzatos híresztelések az alig megnyugodott közvéleményben pesszimizmust, sőt talán nyugtalanságot idézhetnének elő, az itteni illetékes körök kijelentik, hogy nyugtalanságra semmi ok sincsen és utalnak arra, hogy ha a nagyköveti reünio három ülésen oly nagy jelentőségű és áldásos munkát tudott végezni, bizonyára meg fog birkózni a rá váró földadat nehezebb részével is.

A Prohászka-ügy befejezése.

Bécs, jan. 3.

Azokat a híradásokat, hogy a szerb kormány vonakodik az Ausztria-Magyarország által a konzuli afférokra vonatkozó elégtételt megadni, illetékes helyen valótlanak mondják. A szerb kabinet már elvileg hozzájárult az elégtétel megadásához és a bécsi mérvadó körökben nem kételkednek, hogy a legközelebbi időben be is váltja ígretét. Ez azon a napon fog megtörténni, amikor az osztrák-magyar konzulok hivatalos teendőiket Prizrendben és Mitroviczában megint megkezdik.

Elszámolás az eddigi híradásokról.

Bécsből jelentik nekünk: A *Neuess Wiener Tagblatt* jelenti a következőket: A holnapi közös miniszteri tanácskozásnak csak fesztelen beszélgetés karaktere lesz, miután nem kerülnek tárgyalásra oly ügyek, amelyekben közvetlen döntés volna szükséges. Különösen arról van szó, hogy meghallgassák a *hadügyminiszternek és a tengerészeti parancsnoknak* jelentését, amelynek alapján a két állam között való elszámolás meg fog történni. Ez az elszámolás azokra a rendkívüli kiadásokra vonatkozik, amelyek a legutóbbi hetekben felmerültek. Az új hadügyminiszter a közös miniszteri tanácskozás elé fogja terjeszteni elszámolását s a két pénzügyminiszter javaslatot fog tenni a fedezetéről. Minthogy azonban a fölmerült kiadásokat egyelőre a készpénz állományból fedették, nem lehet szó végleges határozathozatalról, hanem csak *elvi megállapodásról* a végleges elszámolás módját illetőleg. Nem igaz az a hír, hogy a *delegációk* rendkívüli ülésszakát fogják összehívni. Erre semmi szükség sem fog fenn és ragaszkodnak ahhoz az eredeti tervhez, hogy a delegációk rendes ülésszakát az év első felében Bécsbe hívják össze. A külső helyzet miatt sem fog fenn határozathozatal szükségése. *Beöthy* kereskedelmi miniszter kijelentette, hogy a balkáni szerződések kérdése most nem aktuális és hogy előre semmiféle tárgyalás sem fog megindulni.

A szociálisták a választójogi törvénytervezet ellen.

A szociáldemokrata pártvezetőség a kormány választójogi törvénytervezete ellen megindítandó küzdelem megindítására a napot már kitűzte. *Január hó 26-ára* ugyanis *rendkívüli pártgyűlést* hívott egybe, amelyen az összes szervezetek képviselve lesznek. A minden valószínűség szerint nagyarányú pártgyűlés előkészítésén már most dolgozik a párttitkárság, megállapítván, hogy az egyes szervezetek milyen mértékben jogosultak a kongresszuson való részvételre.

A törvényhatóságok

mezőgazdasági közigazgatása.

— Irla Szilassy Zoltán. —

Mikor a földmivvelésügyi miniszter a mezőgazdasági ügyeknek a törvényhatóságoknál való intézéséről szóló 1912. évi XXIII. törvény-cikket megalakította, azt az egész gazdaközönség osztatlan örömmel és elismeréssel fogadta, mert ez által a törvényhatóságok szervezete egy oly szakközeggel bővítettik, a ki hivatalból köteles a törvényhatóságok mezőgazdasági ügyeit gondozni és e végből a törvényhatóság viszonyait figyelemmel kísérve a törvényhatóságnak és a kormánynak a helyi viszonyoknak megfelelő intézkedésekre javaslatokat tenni, a kormányrendeleteinek és a törvényhatóság kezdeményezéseinek végrehajtását sürgetni és ellenőrizni.

Ez a nagyon szükséges törvény ennek az évnek az első napjával lépett életbe. A törvény szerint minden törvényhatóságban a törvényhatóság és a törvényhatóság első tisztviselőjének gazdasági szakközegét a földmivvelésügyi miniszter által kinevezett gazdasági felügyelő képezi. A Biharmegyéhez és Nagyvárad városához kinevezett felügyelő Molnár Imre tegnap már részt vett a közigazgatási bizottság ülésén.

A törvényhatóság közgyűlésén és bizottsági ülésein a mezőgazdasági érdekű összes ügyekben a szakelőadói teendőket végzi, kinek véleményét mindazokban a közigazgatási ügyekben meg kell kérdezni, a melyek a földmivvelésügyi közigazgatás körébe tartoznak, de a gazdasági felügyelő jogosult önálló előterjesztést és javaslatot is terjeszteni a törvényhatóság elé a mezőgazdasági érdekek védelme és előmozdítása céljából, melyeket a törvényhatóság tárgyalni köteles.

Látható ebből a kívánatos ismeretéből, hogy a gazdasági felügyelőnek a mezőgazdasági érdekek szolgálata és előmozdítása terén igen szép és hasznos hatáskör van biztosítva. De látható az is, hogy a gazdasági felügyelő mint törvényhatósági előadó a gazdasági egyesületekben, mint társadalmi testületekben megnyilvánuló gazdai közvélemény érvényesítése terén is mily elsőrendű hatáskörrel fog birni. Éppen azért felette szükséges, hogy a gazdasági felügyelő a gazdatársadalmi testületekkel a legszorosabb kontaktusban legyen, hogy ezáltal mintegy a gazdatársadalom ütőerén tartva kezét, állandóan tájékozva legyen a gazdatársadalom kívánságairól, bajairól és azokról az orvoszerekről, melyek ezeknek az enyhítésére, megszüntetésére alkalmasak. Erre a harmonikus munkásságra nagy szükség van és ezen munkásság biztosítására nagyon

szükséges a hatáskörök lehető szabatos körvonalazása, mert több gazdasági egyesület köréből hallatszottak panaszok az iránt, hogy a gazdasági felügyelők még ott is, ahol jól működő gazdasági egyesület van, olyan terre is kiterjesztik működésüket, a mely a gazdasági egyesületek hatáskörébe vág és ezzel tulajdonképpen a gazdasági egyesületek működése alól vonják el a talajt.

A földmivvelésügyi miniszterben azonban megvan a kellő érzék és a jóakarát a gazdasági egyesületek iránt nemcsak abban, hogy a viszonyokhoz képest tekintélyes anyagi segélyben részesíti azokat, hogy feladataik teljesítésére képesek legyenek, hanem az iránt is, hogy működési körüket biztosítsa és a felügyelők munkásságával összhangba hozza.

Erre mutat a gazdasági felügyelői intézmény életbeléptetése alkalmasból a gazdasági egyesületekhez intézett rendelet, melyben közli a miniszter, hogy a gazdasági felügyelőiséget figyelmeztette arra, hogyha eddig is szükséges volt, hogy a gazdasági felügyelő a vármegyebeli gazdasági egyesülettel állandó összeköttetést tartson fenn, most már sokszorososan elutasíthatatlan feladata a gazdasági felügyelőnek a gazdasági egyesület tevékenységének készséges támogatása, az összhangzatos tevékenységének feltételeinek megteremtése és általában a gazdatársadalmi tényezőkkel való állandó együttes működés biztosítása és minden irányban azon kell lennie, hogy a gazdatársadalmi egyesületek tevékenysége érvényesüljön.

Ezzel szemben egészen természetes, hogy a gazdasági felügyelőiségek is a maguk hasznos feladatait csak akkor fogják sikerrel betölteni, ha működésükben a gazdasági egyesületek odaadóan fogják őket támogatni és maguk is a szükséges és kívánatos együttműködést megfelelőleg előkészítik.

Meg vagyunk győződve arról, hogy a törvény életbeléptetése a gazdatársadalmi testületek támogatása és a gazdasági felügyelőiségek odaadó működése mellett és a közös cél elérése érdekében kifejtett összhangzatos együttes tevékenység következtében mezőgazdaságunk ügyei fejlesztésére és érdekei érvényesülésére a legszebb eredményeket fogják biztosítani.

Az új igazságügyminiszter.

Budapest, jan. 3.

(Saját tudósítónktól.) *Lukács* miniszterelnök holnapi kihallgatásán a királynak elő fogja terjeszteni *Székelly* igazságügyminiszter lemondását és javasolni fogja *Balogh Jenő* vallás- és közoktatásügyi államtitkárnak igazságügyminiszterré való kinevezését.

Hol késik Biharmegye költségvetése?

Az elmúlt évben csaknem minden hónapban hangoztattuk, hogy Biharvármegyének nincs költségvetése. Folytonosan sürgettük, hogy a miniszterek sülyesztőjéből végre valahára kiássuk ezt a fontos számadást és minden fáradozásunk hiába valónak bizonyult. Míg a sajtó kívül döngette a miniszter ajtóját, addig bent az alispán kérte, hogy küldjék már le végre valahára a költségvetést. És mit értünk el?

Azt, hogy a miniszter szóbelileg engedélyt adott a vármegyének a tervbe vett pótdó behajtására. És ennek az engedélynek alapján a vármegye területén már be is hajtották az adót. Ez a behajtott pénz azonban arra való, hogy a legégetőbb kiadásokat fedezzék belőle, illetve, hogy megkímélik a esődtől a vármegyét.

Ebből a pénzből ugyanis nem szabad költeni csak a nagyon sürgős és elkerülhetetlen kiadásra. Elképzelhető tehát, hogy mily helyzetben van a vármegye. Most amikor már 1913-at irunk és már az 1913 évi költségvetés szerint kellene gazdálkodni, még az 1912 évre tervezett dolgoknak sem tud megfelelni a vármegye, mert még mindig nincs itt az 1912. évi költségvetése.

Ilyen eset talán az egész országban sincs több. Eltekintve attól, hogy fontos hivatalos kiadásokat sem tud fizetni a vármegye megfelelően, igen sok ember érdekét is sérti e késedelmeskedés. A költségvetéssel kapcsolatosan ugyanis sok fizetésjavítás, segélyezés, lakbér stb. van összefüggésben.

Ezeket pedig a vármegye határozata alapján már a múlt évi május-juniusra várták az érdekeltek és a szerint is rendezkedtek be, illetve a kilátásba helyezett összegeket már el is költötték.

Egyszóval a vármegye jótéteménye alapján a miniszter egy sereg embert sodort nagyon kellemetlen helyzetbe, aminek hatását évek múltán sem tudják kiheverni.

A vármegye úgy segített a mulasztáson, hogy a múlt évben megszavazott dolgokat újból megszavazta 1912. és 1913. évre. És most új reményekkel várják a miniszter intézkedését.

A legújabb határidő február 1.

Ez a határidő azonban nem garantálja még a költségvetés lejövetelét, nagyon valószínű, hogy ez újabb dátum arra való, hogy ez az újabb dátum arra való, hogy lejárt után újabbal biztassák a megyét. Ez a folytonos biztatás végre is csak önérzetre fogja ébreszteni a vármegyét is és talán komolyabb lépéseket fog tenni, hogy ne vezessék orránál fogva minden alapos ok nélkül éven keresztül.

Valódi **Amerikai** és **Chas-sala** cipők, legjobb **Bor. a-lino** és **Pichier** kalapok

REICHARD áruháza

cégnél szerezhetők be.

Mizériák a fürdőben.

A polgármester úr figyelmébe.

Több oldalról felhangzó panasznak adunk helyet, amikor konstatáljuk, hogy a város tulajdonában és kezelésében levő Rimanóczy-gőzfürdőben egy idő óta mizériabilis állapotok uralkodnak. Elvégre ami a városé, azért nem okvetlen szükséges, hogy rossz legyen.

Több gonddal, kellő utánanézéssel, nagyobb renddel könnyen lehet segíteni a jelenlegi szomorú helyzetet.

A hölgyek fürdőhelyisége, pihenője szűk és piszkos. Ez régi-régi panasz és igazán figyelmetlenség a város vezető férfiától, hogy nem igyekeznek rendet teremteni a hölgyek számára.

De nem tekintve ezt a régi panaszt, nap mint nap sűrűn hallunk erős kifakadásokat a férfiosztály állapotai ellen. És aki különösen a délutáni órákban megy fürdeni, annak van is alkalmja meggyőződni a panaszok alaposágáról.

A legtöbb panasz arról szól, hogy délután rendszeren csak egy masször áll a közönség rendelkezésére. Miért? . . . Hát amiért a víz már piszkosabb a nagy bazinban, következésképpen kevesebben mennek délután. Sajnos, ez az egyetlen nagyobb és kényelmesebb fürdő Nagy-Váradon, ennél fogva kénytelen mindenki erre szorulni. És mivel a hivatalnoki kar, továbbá a katonatisztek és még más foglalkozási ágak emberei is főleg délelőtt vannak lekötve hivatalos teendőikkel, ennél fogva kénytelenek délután felkeresni a fürdőt.

Már most kibékülve azzal a diszgyasztáló vízzel, amit az ilyen délutáni vendég kap, ott kell hogy ténferegjen az a szegény vendég órákhosszáig, mert nincs masször. Egy ember dolgozik és elképzelhető, hogy milyen fáradtan és rosszul. Sokszor huszharminc ember vár a masszörzésre és nincs még egy masször. Már pedig a ranyha víz mellett kinek van kedve és türelme ott ácsorogni órákig a rossz levegőn.

A múlt napok egyikén a katonatisztek, de különösen két ezredorvos nagyon erősen kitért emiatt és haraggal hagyták el a fürdőt.

Tessék elrendelni, hogy állandóan két masször legyen lent. És mindemellett még ne sokat beszéljünk erről a masszörzésről.

Az embernek lehúzzák a husát, jegyezte meg fájdalmasan egy úr tegnap.

Már most menjünk tovább. Hát szabad annuk megtörténni egy modern fürdőben, hogy a nedves gőz annyira száraz és vadul erős, hogy majdnem kiégette a belépők szemét. Gondatlanságból nyitva hagyták a nagy csapot, megindult a gőzömlés és annyira erősödött, hogy egyáltalán nem lehetett használni. Sőt aki mégis megpróbálta, az vörösre égetett bőrrel menekült ki a következő másodpercben.

Senki feléje sem néz a gőzcsapnak, a vendégek sirhatnak estig, míg aztán az egyik szolga előkerül és valamiképpen enyhíti a gőz erejét.

És az rendes állapot, hogy a zuhanyok csapjait hiába csavargatja az ember, vagy jéghideg víz zudul, vagy pedig 70—80 fo-

kos forróvíz. Miért nem vizsgálják meg a csapokat, hogy jól működnek-e vagy sem. Ez csak nem nagy munka.

És még egyet. A fürdő helyiségei gyönyörűen fel vannak szerelve villanycsengőkkel. Az emberre egész bizalomgerjesztően néznek, hogy ha csak kell valami nyájas fürdőző, hát nyomd meg a gombot.

De azt ugyan nyomhatja! Egyetlen egy csengő sem szól!!! Ha aztán valaki rosszul lesz, tessék futkározni a sikos kockákra a szolga után, aki ki tudja hol van.

Ezek a panaszok a város fürdője ellen, hogy az apróbbakat ne is említsük. Reméljük, hogy az illetékes körök sietnek megszűntetni a mizériákat, hiszen az a városnak üzleti érdeke is.

A városi tejközpont fejlesztése.

A városi tanácsban.

A napokban már említettük, hogy a nagyváradai tejesarnok részvénytársaság most már elállott azon beadványától, hogy a városi tejközpont olvadjon be a részvénytársaság tejjüzemébe, hanem a részvénytársaság igyekszik menekülni a hatalmas konkurrens elől.

Legújabb beadványában már nem hívja fel fuzióra a várost, hanem a részvénytársaság tesz ajánlatot, hogy átadja a városnak egész berendezését, tejszállításra vonatkozó szerződéseit, vevőkörét, bizonyos összeg ellenében.

A városi tanács tegnapi ülésén Gerő Ármín főkapitány előterjesztette a részvénytársaság beadványát s ismertette annak feltételeit. A berendezésért 21000 koronát követelnek, a tejszerződésük után pedig, azok lejáratáig, literenként 2 és fél fillér jutalékot. A főkapitány felemlíti, hogy az ajánlat csak tárgyalás alapjául szolgálhat. Mivel pedig az egész dolog gazdasági kérdés, javasolja, hogy adják ki a gazdasági tanácsosnak azzal, hogy a szerződések és a felszerelések megvizsgálása útján intézze a dolgot s tegyen javaslatot. — Az ajánlatot így általánosságban előnyösnek tartja, mert napi 5—6000 liter tejhez jut mindjárt a városi tejközpont, s az üzemeltetés inkább fedezve lesz.

Komlóssy József úgy hiszi, hogy a felszerelésekre nincs a városnak szüksége, mert a tejközpontot a város kellőleg felszerelte. Különben ő éppen semmit nem ért ehhez a dologhoz, azért nem neki, hanem a főmérnöknek és a főorvosnak adják át az egész dolgot; azok értenek hozzá s a tejmester közbejöttével átvizsgálhatnak mindent.

Gerő Ármín kéri, hogy az egész dolgot vegyék át tőle. Ő csak addig vezette az egész ügyet, míg a megvalósulás stádiumába jutott. Legjobb helyen a gazd. tanácsos kezében látná a dolgot, amely még sok munkát igényel. Meg kell nagyobbítani a Szent László-téri elárúsító helyet s úgy berendezni, hogy egy pohár forralt tejet is lehessen ott kapni; a telepet is ki kell bővíteni.

Komlóssy József kéri, hogy még most ne adják neki, mert szabályzatok stb. kellenek s ő legkevésbé ismeri az ügyet. A számvevőségnek kell részletes jelentést tenni az egész kezelés pénzügyi részéről.

Rimler Károly bár legjobban a Komlóssy kezében szeretné az intézményt látni, belátja, hogy még hamar volna, ha a főkapitány kezéből másnak adnák át a dolgot. Legalább még egy hónapig, míg az üzemből képet alkothatunk, vezesse még az intézmény ügyeit a főkapitány. A mostani ajánlat alapján a város főmérnöke és főorvosa,

a tejmester közbejöttével vizsgálják meg a felszerelést s az egész üzemmenetét a részvénytársaságnak s annak alapján tegyenek jelentést.

A tanács az ajánlatra nézve elfogadta a polgármester ezen prozódiumát, Gerő Armin főkapitány pedig kijelentette, hogy még egy hónapig elvállalja az intézmény vezetését.

HIREK

Költészet a kaszárnyában.

A mozgósítás nemesak a mozgósítottaknak, de a házi uraknak is kellemetlenséget hozott s a legénység, hogy megvigasztalja a zugolódo házi urakat, saját szerzeményű nótával igyekszik eloszlatni az alkalmatlan-kodásával szerzett boros percekét. A legfrisebbel minket is megtiszteltek s itt adjuk közre.

Ez a város de szép helység
Körülvette az ellenség
Sírnak benne, rinak benne sok szép lányok,
Mert elvitték háboruba a babájok.

Ágyuk fegyverek dörögnek
Apró szuronyok csörögnek
Fejem felett, fejem felett kard megfordul
Piross vérem csatatéren földre csordul.

Főorvos ur arra kérem
Allítsa el piros vérem
Mossa ki a, kösse ki a sebeimet
Hogyha lehet mentse meg az életemet.

Kedves fiam már nem lehet
Megmenteni életedet,
Mert elfolyt a, mind elfolyt a piros véred
Boszniai, szerbiai csatatéren.

Asztalos csinálj koporsót
Egy egész ezrednek valót
Vérbetűvel, vérbetűvel ird rá eztet:
Itt nyugszik a nagyváradi honvédezed.

Friss:

Jaj Istenem, hol fogok én meghalni?
Hol fog az én piros vérem elfolyni.
Boszniai csatatéren lesz sirom,
Megizenem a rózsámnak ne sirjon.

*** Fraknói Vilmos újabb kinevezése.** A király dr. Fraknói Vilmos arbei választott püspököt, szentjebbi apátot s nagyváradi latin szertartású római katolikus kanonokot a Muzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőjévé nevezte ki, további öt esztendő tartamára.

*** Uj miniszteri kirendeltség Nagy-Várad székhelyllyel.** Az erdélyrészen a székelység és a felvidéken a ruthén lakosság megmentésére már évtizedek óta a kormány kirendeltségeket létesített, s ezek a földmívelési miniszter fenhatósága alatt a földmívelésügyi kormányprogram végrehajtásával volt megbizva. Most két új kirendeltséget létesített a kormány: Temesvárott Temes- és Krassószörény megyékre és Nagy-Váradon Szilágy-, Arad- és Bihar-megyékre. A nagyváradi új kirendeltség működési területén, a három megyében a földbirtok a következőleg oszlik meg: Van 3281 földbirtokos és bérlő 100 kat. holdon felül; 50—100 hold között kisbirtokos 3548; 50 holdon alul 260.843; ebből 1 holdas, vagy azon aluli 2.800; 1—5 holdig 21.980; 5—50 holdig 34.435; 50—100 hol-

dig 118; részes művelésbe vett 25.265 holdon gazdálkodik 4946, tehát az átlag itt is 5 kat. hold. Ezekbe a számokba nincsenek beleszámítva a kisbirtokos-napszámosok, ami a földbirtok elaprózásával még ijesztőbb adatokat tár elénk és nincsenek beleszámítva a más foglalkozásuak, iparosok, kereskedők, közszolgálatban alkalmazottak, kik közül a 100 holdon felüli birtokosok száma tulnyomó.

*** Pap Géza — báró.** A hivatalos lap mai száma egy új bárósítást közöl. A király Pap Géza munkapárti képviselőnek, az altruista bank igazgatójának a közélet és a közgazdaság terén szerzett érdemeiért a magyar báróságot adományozta.

*** Szinielőadás a Patronázsban.** A *Katholikus Növédő-Egyesület* folyó hó 5-én, vasárnap délután 5 órakor a *Szent László menedékház* dísztermében karácsonyi ünnepélyt rendez. Az egyesület „Leánykör”-e egy *karácsonyi színjátékot* ad elő ez alkalommal, ehhez megnyitó és ének-számok még a program többi pontjai. A „Leánykör” december havi vasárnap délutánjainak karácsonyváros lelkes örömszálaiból szövődött ez a kis ünnep, melyre az egyesület tagjait, pártfogóit és jóakaróit ezennel tisztelettel meghívja az elnökség.

*** Papp Miklós előléptetése.** A király — mint a hivatalos lap mai száma közli — Papp Miklós miniszteri tanácsosi címmel és jelleggel felruházott nagyváradi pénzügyigazgatót az V. fizetési osztályba kinevezte.

*** Kik utazhatnak I. osztályban a vármegye terhére?** Biharvármegye törvényhatósága szabályrendeletet alkotott a napidíjak és utiköltségekre vonatkozólag. A szabályrendelet szerint a fizetési osztályoknak megfelelő napidíj van megállapítva. Csúpan a napidíjasok azok, akik napi 2 K 40 fillérhez tarthatnak igényt esetleges kiküldetés esetén, tehát 60 fillérrel kevesebbet, mint az átlagos napidíjas fizetés. A vasúti díj a következő: Első osztályu vasúti díj illeti meg a megyebizottsági tagokat és az V—VII. fizetési osztályba sorozott tisztviselőket. A második osztályon a VIII—XI. fizetési osztályu tisztviselők utazhatnak még az esetben is, ha az illetők esetleg megyebizottsági tagok is.

*** A városi pénztár állapota.** Amióta a Budaházy—Detrich-féle manipuláció napfényre jött, a városi hatóság is nagyobb vigyázattal van a kezelő személynét iránt s erélyesebb intézkedéseket léptetett életbe. Ez kellett is, azonban az új intézkedések lehetetlen állapotokat teremtettek a közönség körében. Akit a sors arra kárhoztat, hogy a városi pénztárnál akár befizetést eszközölni, akár fizetést felvegyen, megtanulja mit tesz türelmesnek lenni. Először is fél órát, háromnegyed órát álljon a számfeljtői ablak előtt, míg nyugtáját be tudja nyújtani s megtörténik, hogy két órát is álldogál a pénztári szobában, míg végre elintézheti ügyét. Olyan eset is van, hogy egyik városi polgár 3 korona befizetést akar teljesíteni, s egy egész délelőtt hiába vár, nem szólítják a pénztár ablakához, hanem egy másik délelőttöt is töltson ott. Az képtelen állapot, hogy a számfeljtést egy ember elvégezhesse. Ha máskor nem is, de leg-

alább hónap elején állítsanak be kisegítő erőket. Mai időben, amikor a megélhetés igen nehéz, nem tölthet a közönség órákat álldogállva, s midőn megunja a várakozást és egymás között beszélgeti a helyzet tartathatatlanságát, a számfeljtő ur ideges hangon kiszól:

— Nem uszaj itt álldogálni, tessék hazamenni.

Köszönjük, de megszűnt az az idő, mikor mást is megbizhatott az ember a pénzfelvétellel s a számfeljtő ur biztosan nem küldi haza, sem pedig ha befizetésről van szó, nem jön el érte. Különben is a városi pénztárnál nemesak koldusok, rendőrök és szolgák fordulnak meg, hanem uri emberek is, kik erélyesen visszautasítják az ilyen hangot, mint ahogy tegnap is történt. A város polgársága pedig rangkülönbség nélkül elvárhatja, hogyha ügyes bajos dolga a városházára kényszeríti és órákat kell türellemmel várni, legalább gorombaságokat ne kelljen elnyelnie.

*** Tüzoltók — mentők.** A nagyváradi mentők a múlt év december havában összesen 105 alkalommal vonultak ki. Baleseteknél 55-ször nyújtottak első segélyt és 50-szer betegszállítást végeztek. Az 1912. évben pedig összes működésük száma 1422. — Tüzeset decemberben mindössze 9 alkalommal fordult elő, valamennyi kisebb természetű volt. Az 1912. évben a tüzoltók összesen 88 tüzesetnél vonultak ki.

*** A sárbadobott 12000 korona.** A Páris patak beboltozási munkálataival már eljutottak a Ritoók Zsigmond utcával szemben nyitandó új utcáig. Itten azonban már emeletes és földszintes új házakat emeltek, s tekintve, hogy az új utca csak 9 méter széles, a nagy esatornát csak úgy tudják elkészíteni, ha az új épületeket a esatorna készítésnél erős feltámasztásokkal, u. n. kiducolásokkal biztosítják a beomlás ellen. Ez a munkálat pedig mintegy 12000 korona új kiadást okoz, amit el lehetett volna kerülni, ha az építkezéseket csak a esatorna elkészítése után engedélyezik. A városi tanács előterjesztést tesz a közgyűléshez a 12000 korona pótköltség megszavazása iránt, azzal, hogy rendelje el a vizsgálatot annak kiderítésére, kinek a hibájából állott elő a mai helyzet, amely 12000 koronával károsítja meg a városi pénztárt.

*** Egy vármegyei tisztviselő jubileuma.** Huszonöt évvel ezelőtt 1888. jan. 1-én került lovassy Menszár Jenő Biharvármegyéhez irnoknak. Azóta a vármegye háza valamennyi ügyosztályában szolgált. Be volt osztva az árvaszékhez, majd onnan később a közigazgatáshoz helyezte fel az akkori alispán. Éveken át volt ekkor a közigazgatási kiadóban s pontosan dolgozott. A kiadóhivataltól 4 évvel előbb áthelyezte az alispán a közigazgatási irattárba, ahol most is van és kezeli az alispáni ügyeket. Menszár Jenő jubileuma alkalmából üdvözölték hivataltársai. A közel jövőben meg fog üresedni az irattárnoki állás. Valószínű, hogy mint legidősebb tisztviselőt — őt fogják erre kinevezni. Menszár Jenő egyébként az újságírók előtt is ismeretes. Ugyanis ő kezeli azokat az iratokat, amelyeket vörös kereszettel lát el Láposy iktató, jelezvén ezzel, hogy ebből nem szabad a nyilvánosságnak tudni. Mondhatjuk elég szigorúan kezeli aktáit, mert lehetetlenség valami nagyobb dolgot megtudni a vármegyén. No de ez nem akadályoz meg bennünket abban, hogy kívánjuk neki, érje meg félszázados jubileumát is jó egészségben.

* **A város szállítói.** A megtartott árlejtések eredményéhez képest a városi tanács azon javaslatot terjeszti be a csütörtöki közgyűléshez, hogy a nyomtatványok szállításával a következő hat évre *Sonnenfeld Adolt* nyomdatulajdonost, az irodaszerek szállításával pedig a *Rigler-céget* bizza meg Nagy-Várad városa.

* **Kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Krüger Eugénia* belényesi állami polgári leányiskolai helyettes tanítónőt végleges rendes tanítónővé nevezte ki.

* **Vandalizmus a sétatereken.** A Rhédey-kertben történt sirtablás szinte provokálja, hogy a nagyváradai sétatereken egy kissé jobban tekintsünk szét. Botrányosak azok az állapotok, amik most uralkodnak a sétatereken. Hogy egyelőre ne említsünk mást, a Schlauch-teret állítjuk oda. Nézzen végig bárki ezen a téren most karácsony után. Megbotránkoztató dolgokat fog találni. Az egész téren, ahol pedig gyönyörű fenyőfa példányok voltak, most keresni kell egy olyan fenyőt, mely ne lenne botrányosan megcsontotva. A fák tövestől, vagy derékban vannak kivagdálva. A kert kerítése dülledezik. A téren kétes alakok bujkálnak, akik éjjel csak azért nem állják útját az embernek, mert éjjel egyáltalán nem mer a téren keresztül menni senki. No nappal se szívesen halad ott át az ember. Rendőrnek vagy valami gondozónak se hire se hamva. Várost gyerekek garázdálkodnak a fák között. Tavasszal az orgona virágok csak addig díszlenek a kertben, míg pompás színük el nem árulják, aztán tövestől pusztulnak el valami kegyetlen kéztől. A Rhédey-kert az apacs világ occupálta. Oda már tisztességes ember nem jár ki. Ugylátszik most következik a Schlauch-tér. Ez már mégis botrányos állapot. Minden teret csibészeknek engedni át. Utóvégre a b. e. bőkezű adakozó, kinek köszönhetjük ezt a szép teret, nem akart zsványfészkét csinálni és a rendőrségnek kötelessége ezt meg is akadályozni. Ha tovább is így fog hanyagoltatni a Schlauch-tér, az is a Rhédey-kert sorsára jut. Ebből pedig sem a város közönsége, sem a tér szomszédos lakói nem kérnek.

* **Érdekes számok.** Az elmúlt 1912. évben a nagyváradai rendőrbíróseg által csavargásért, részegségért és munkakerülésért 1912 egyén toloncoltatott el. Ebből 412 nő. Az ország különböző részéről 380 tolonc érkezett Nagy-Váradra. Az utóbbi számból 180 külföldi honos volt.

* **A fürdővasut ügye.** A fürdővasut ügyében *Hankovics Ferenc* és dr. *Tóth Ferenc* engedményesek által beadott újabb elaboratum tegnap foglalkoztatta Nagy-Várad város tanácsát. Dr. *Thury László* volt az előadó, aki nem tartja elfogadhatónak az engedményesek feltételeit, mert szerinte sokat követelnek s követelésük beleütközik a kereskedelmi miniszter által lefektetett elvekbe. Főként a háramlási jog tekintetében nagy ellentétek vannak a város és az engedményesek között, akik csak a város területén levő vonalrészeket adnák át a városnak. A miniszter ugyanis egységes háramlást kíván; ezt annak idején az engedményesek is elfogadták, most pedig azt kívánják, hogy a városon kívül levő vonalakat annak idején váltsa meg pénzért a város. Javasolja a főügyész, hogy a tanács hívja fel az engedményeseket, miszerint nyolc napon belül írják alá a várossal kö-

tendő területhasználati szerződést s ha nem teszik, a város törvényhatósága írjon fel a kereskedelmi miniszterhez, hogy *Hankovics Ferenc* és dr. *Tóth Ferenc* törölje a miniszter az engedményesek soraiból. — Öt évig tehát ezért huzta mesterségesen a fürdővasut ügyét, hogy most egyszerre az egész dolgot keresztülhuzza. Ezt értenők akkor, ha előnyösebb ajánlattevő volna a fürdővasutra. Azt hisszük, hogy ennek a dolognak más hátterre van, amelyre majd rámutatunk. Nagy-Várad város közönségének nagy szüksége van a fürdővasutra s elvárná a közönség, hogy ezt a kérdést a városi tanács is előmozdítsa és ne akadályozza.

* **Ingyen felvilágosítás adó- és illetékügyekben.** A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara az iparos és kereskedő közönség érdekében adó- és illeték irodát állított fel, amelyben bármely adó- és illetékügyi kérdésben ingyen nyer teljesen szakszerű felvilágosítást. A kamara erre nézve most a következő értesítést adta ki: Az érdekelt kereskedőknek és iparosoknak tudomására hozzuk, hogy dr. *Papp Romolusz* ügyvéd a kamarai adó- és illetékügyi tudakozó iroda vezetője hivatalos óráit ezentul nem a kamarai székház épületében, hanem ügyvédi irodájában *Tisza Kálmán-tér 3. sz. alatt* — nem mint eddig hetenkint 3-szor — hanem mindennap tartja. A tudakozó iroda kereskedőknek és iparosoknak mindennemű adó- és illetékügyi kérdésben azután is díjtalanul áll rendelkezésre. Nagy-Várad, 1913. január 3. A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara: Dr. *Moskovits József*, elnök, dr. *Sarkadi Lajos*, titkár.

* **Rendőri krónika.** *Reszegi József* helybeli lakos ismeretlen tettes ellen feljelentést tett, hogy utcára nyíló emeleti lakásának ablakát betörte. — *Mezei János* helybeli kereskedő feljelentést tett, hogy ismeretlen tettes boltja előtt álló 4 kerekű kis kocsiját ellopta. — *Róth Ábrahám* helybeli lakos feljelentést tett ismeretlen tettes ellen, hogy padlása ajtaját felnyitotta s a kitergetett fehérneműt ellopta.

* **Belényes rendőrök nélkül.** Pár héttel ezelőtt megirtuk, hogy a belényesi rendőrök, számszerint tizenketten a képviselőtestülethez folyamodtak, hogy fizetésüket javítsák meg. A rendőrök jelenleg 50 koronát kapnak havonként, ami egyáltalán nem elegendő egy családos embernek, hogy abból fenntartsa magát. A kérelemmel tegnap foglalkozott a képviselőtestület. Méltányosnak és jogosnak találták a rendőrök kérését, azonban nem teljesítették, mert a községnek nincs erre való pénze. Ellenben az évi zárlatnál mutatkozik 100 korona megtakarítás, ezt az összeget jutalom gyanánt hajlandó a képviselőtestület a 12 rendőrnek adni. Ezt nem fogadták el. Mint a Tiszántul megírta annak idején a rendőrök kijelentették, hogy ha kérelmüket nem fogják teljesíteni, ki fognak lépni a szolgálatból és más kereset után néznek. Ezt az ígéretet ma be is fogják váltani. Tegnap már ketten le is vetették az egyenruhát és kiléptek a város kötelékéből. A rendőrök elhatározása nagy kellemetlenséget fog okozni a városnak épen most, amikor leginkább szükség van a közbiztonság őreire. Az előjáróság lépéseket fog tenni, hogy a rendőröket korábbi elhatározásuktól eltérítse, ha csak nem javítják fizetésüket. Így Belényes január első napjaiban nagyon valószínűleg rendőr nélkül marad.

x **Női chevreaux** v. box cipő 7 kor. férfi box cipő 8 kor., chevreaux 9 kor. tin box cipő 7 kor. 35-39 számig finom női fél cipő 5 kor., nyú szőr kalap 5 kor. állandó parti vételek Feketénél Elite-kávéház mellett. Calosnik nagyon olcsó árban.

x **Szülők figyelmébe.** Legszebb karácsonyi ajándék jól tanuló fiuk részére egy jól lövő flóbert. A legnagyobb örömet csakis ezzel szerezhetünk, s semmi más ajándék nem teszi meg azt a hatást, mert a fiuk vérében már benne van a fegyver iránti vágy, ezt minden felnőtt férfi tapasztalatból tudja. Tehát a fiainknak örömet akarunk szerezni és őket a tanulásra serkenteni, úgy vegyünk **Ladányi** puskaműves Rákóczy uti üzletében, ahol jótállás mellett lehet mindenféle árban a legjobbat kapni. Töltények és fegyverjavítások, új fegyverek, lőpor és serét vadászati kellékek nagy választékban. Telefonszám: 269.

x **A „Biharmegyei Gazdák Aru- és Hitelezési Rt.” sertéshizlaldájában (Óssi-tér) hizott sertések a napi áron egyenként is kaphatók.**

x **Kossuth-utca 6. sz. ház** emeletén a Körös felőli oldalon modern **három szobás lakás** mellékhelyiségekkel azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x **Egy 5 szobás lakás Rákóczi-út 32., Gerő-házban, 1913. május 1-re kiadó.**

x **Uj tanfolyamok a Rose Nyelviskolában.** Január 1-ével új tanfolyamok kezdődnek Rose tanár ábrázoló nyelviskolájában. Mától kezdve be lehet iratkozni német, francia vagy angol nyelvszakokra. A tanítás házon kívül is történhetik. Bővebb felvilágosítást ad a nyelviskola irodája, Rákóczi-ut 3.

x **TÜZIFA** hasábos és aprítva, ugyszintén elsőrendű porosz kőszén házhoz szállít **Weiszberger és Társa.** Telefon 688. Telep: Váradvelence, vasutná.

Uri fehérnemű, „Fownes“ keztyű, „Habig“ kalap, eredeti angol cipő, egyedüli raktár

Róth M. utódánál.

Középiskolai
magánvizsgára-, érettségire-, javító vizsgákra **egész nyáron** át készülhet a **dr. Kallay-féle szemináriumban** (Budapest, IX. Lónyay-utca 18 b. Telefon 125-38.) Eredményei köz tudomásulag kiválóak.

SZÍNHÁZ

Heti műsor:

Szombat: Miniszterelnök.
Vasárnap: d. u. Kis gróf. Este A farkas Hétfő: délután Falu rossza. Este: Leányvásár.
Kedd: Éva.

A farkas. Vasárnap este az idei szezon egyik legnagyobb vigjáték slágere: Molnár Ferenc pompás álomjátéka: A farkas kerül újból színre. Ezt a kitűnő színpadi alkotást ez alkalommal először látják a vasárnapi kisbérlek. De kétségtelen, hogy Molnár Ferenc eme vigjátéka a nagyközönség legszelebb rétegeinek érdeklődésére is méltán tarthat számot, mert a darab nagy irodalmi értékén kívül a színház vezetősége a legpazarabb díszletekkel a szereplők pedig a legkitűnőbb játékkal biztosítják a fel-

tétlen sikert. A darab fő női szerepét E. Kovács Mariska játssza.

A Kis gróf. Vasárnap délután a Kis gróf című bájos zenéjű és nagy sikert aratott operette kerül színre. A darab gyakori megismétlése teljes jogot ad a színház vezetőségének az a zajos siker, amelyben előadásról-előadásra a publikum közkívánata nyilatkozik meg, hogy a darab minél tovább műsoron maradjon.

A bérlők figyelmébe. A *színház felkéri a bérlőket, hogy bérlőik második felének befizetését a színház irodájában d. e. 9-től fél 1-ig, d. u. 3-tól fél 6-ig mielőbb teljesíteni sziveskedjenek.

Leányvásár. Jakobi Viktor Leányvásárának gyönyörű zenéje, a maga oly hirtelen népszerűvé vált fülbemászó dala maival feledhetetlenül meghódította a nagyváradai színházi közönséget. A mult idény kiváló operettje még ma is a publikum egyik legkedvesebb műsordarabja, amely amellet bizonyít, hogy az előadások az idei szezonban is elsőrangúak és méltóak a bemutató nagy sikeréhez. A *Leányvásár*-t legközelebb hétfőn (január 6.) estére tűzték előadásra.

Falurossza. Hétfőn, vizkereszt ünnepe két előadás lesz a színházban. Déután 3 órai kezdettel a *Falurossza* ez az örökéletű kiváló népszimű kerül színre, amelynek címszerepét ez alkalommal *Csáky Ferenc* jőnevű népsziműénekes játssza, akinek a *Falurossza* egyik legjobb szerepe.

TANÜGY

Tornatanfolyam tanítónők részére.

Városunkban a leányok tornaoktatása a közoktatás nagyarányú fejlődése mellett sem részesült mindeztideig kellő művelődésben. Pedig a mai gyenge testalkotású, vérszegény leánygyermekből csakis a szakszerű testnevelés, tornaoktatás nevelhet erőteljes anyákat. Ez a nagyfontosságú közérdek érlelte meg annak a tornatanfolyamnak eszméjét, amely *Lakatos Béla* tornatanár gyakorlati és elméleti oktatása mellett folyó hó 9-én d. u. 4 órakor nyílik meg a Tisza Kálmántéri közs. polgári leányiskola tornatermében. (Hetenként 2 órán, u. i. hétfőn d. u. 4-5-ig és esütörtök d. u. 4-5-ig.)

A tornatanfolyamra már jelentkezett tanítónőknek és az ezután jelentkezőknek is tudomására hozza a tanfolyam megkezdését *Réz Mihály* felügyelő-igazgató ur megbízásából.

Nagy-Váradon, 1913. évi január 3.-án.

Özv. dr. Személy Kálmánné,
igazgató.

TÁVIRÁTOK

Tisza—Károlyi párbaj.

Budapest, jan. 3.

(Saját tud.) Rákossy vívómester ma elbeszélte, hogy miként folyt le a Tisza—Károlyi-féle párbaj. E szerint a felek segédei csak az utolsó percekben határozták el, hogy nyakbandagot alkalmaznak. A párbajozó felek óriási erővel csaptak össze. A harmadik összecsapásnál Tisza a

könyökén lapos vágást kapott. Ezután oly vehemenciával csaptak össze a felek, hogy a segédeknek többször közbe kellett lépniök. Egyszer Károlyi kimerülten le is rogyott, azonban nem engedte, hogy beszüntessék a párbajt. Végre Károlyi a könyökén kapott sebet, mire a segédek a párbajt beszüntették.

Serényi Béla lemondása.

Budapest, jan. 3.

(Saját tud.) A Nap írja, hogy Serényi Béla gróf be fogja adni lemondását. A lemondás oka nem a választói jogban, hanem a külügyminiszter eljárásában keresendő. A külügyminiszter ugyanis Szerbiának az állatbehozatal terén bizonyos engedményeket akar adni.

Kilépések a munkapártból.

Budapest, jan. 3.

(Saját tud.) Vio Antal és Márkus József képviselők ma bejelentették kilépésüket a munkapártól.

Kossuth Ferenc betegsége.

Budapest, jan. 3.

(Saját tudósítónktól.) Kossuth Ferenc betegségében állandó a javulás. Az éjszakát a beteg nagyon jól töltötte; állandóan aludt és fájdalmakról reggel sem panaszkodott. Bár lassu a javulás, mégis örvendetesen halad előre. A beteg pártvezér mindezek dacára még nem fogadhat látogatókat.

Návay kilépése a munkapártból.

Budapest, január 3.

(Saját tud.) Návay Lajos levelet intézett a munkapárt elnökségéhez, amelyben azt írja, hogy mivel a kormány választójogi javaslatát nem tartja eléggé demokratikusnak, azért a pártból kilép.

Vakmerő szökés a börtönből.

Brüsszel, jan. 3.

A Saint-Gilleni börtönből megszökött egy hirhedt betörő: Alexander Putria. Vasakarattal és bámulatos türelemmel készítette elő szökését a fufangos rab. Először is engedmességével és szelidségével a börtönőreket kenyeretzte le, azután mindenféle ürügy alatt nap-nap után eljárt a rabkórházba, ahonnan apránként nagy mennyiségű kötőszert lopott. Az ellopott kötőszerekből azután kötelet font és tegnapelőtt este a börtön ablakán keresztül lebecsátkozott 10 méteres mélységbe. Bár rabruhában szökött és csakhamar felfedezték hült helyét, még sem akadtak eddig nyomára.

Békekonferencia.

London, jan. 3.

(Saját tud.) A békekonferencia ma délután 6 órakor folytatta a béketárgyalásokat, amely este háromnegyed 8-ig tartott. Ekkor a tárgyalást holnap délután 4 óráig elhalasztották.

Török győzelem Janinánál.

Konstantinápoly, jan. 3.

Ujsághírek szerint a janinai török csapatok újabb sikereket értek el. Janina városa gazdagon fel van szerelve élelmiszerekkel.

Drinápoly kénytelen kapitlálni.

London, jan. 3.

A Times jelentése szerint a drinápolyi helyőrség élelmiszere fogytán van és a kapitulációs tárgyalások megkezdettek.

A szerb tisztikar.

Berlin, jan. 3.

A „Vossische Zeitung“ jelenti Belgrádból: A durazzói olasz-szerb konfliktust az idézte elő, hogy a tisztikar nem engedelmessékedik a kormánynak.

Regénycsarnok.

BRENYÓ UR.

Kultur rajz.

— Irta Kiss Endre. —

I.

Volt ilyen is. Óh igen! A magyar kultúra nagyobb dicsőségére csak eze őtt 30 évvel is rakás számra dicsekedett ilyenekkel a Kárpátok büszke koszorúja körös-körül. és a Verahovina ebben is előljárt: Máramaros, Bereg, Ung felső felén a magyar szó ritkán fordult elő. De azért ne higgyük, ruthén kultúra sem volt. Kultúra nem volt semmilyen, csak erősek és gyengék harca, — másképp kifejezve: Nagyon éhesek gyűlése népe, és nem annyira éhesek egyesülése egy helyen, melynek neve: község. Mint az állatok között, hogy a hiénák fel-falnak mindent, a Verchovinán is. II. Rákóczy Ferenc ruthénjaira sok hiéna rászabadult a hogy a hitbizomány a nem törődő Schönburgok kezébe került. S mint nem törődtek a Schönburgok, úgy az állam is elfelejtkezett róluk. Csuda-e hát, hogy 2 évszázadon át, ahol erő és hatalom kellett volna fejlődjen a magyar nemzet védőbástyájaként, ott elernyedés, visszaesés, degenerálás, tespedés, s örökös lemondás a földi javakról lett urrá. Csak iskola ellensúlyozhatta volna és jó birtokpolitika.

De ép ez nem volt.

Az időleges inséges segítség meg nem sokat lendített. Létfeltétel kell az embernek s nem könyörödomány.

Csoda-e hát, ha ezek után a ruthének visszasírták a Rákóczi korát: alattvalói, jobbágyai szerettek volna lenni újra.

Nem tudta ezt így a kis Brenyó, még fiatal volt ő ahhoz, de érezte, hogy van valami a ködös Verchovina levegőben, amely rothaszt és rombol.

Az emberek gyűlölik egymást; tépik, nyövik magukat s azon iparkodnak, hogy a falat kenyeret melyik vegye ki hamarabb a másik szájából. A felebaráti szeretet tana eltörölve, mintha nem is lett volna. Egy kis pálinkáért, egy marék dohányért adnak s vesznek lelkeket. Áruba bocsátva erény és becsület. Kalmár népek karavánjai jelennek meg mindütt, a legkisebb községben is és éles karmaik kiváj, kikeres bármilyen földi jót. Haj, így volt ez s így lesz mig a világ, az erősek győznek. És a bárgyuk, tudatlanok nem képesek védekezni. Sőt meg sem is kísérik, mert nem értenek ahhoz. A sok becsapás, rászedés, összejátás már

anyira vitte, hogy nines ember, ki őszinte lenne. Nines egy asszony, ki a másikkal hinne. Nines gyermek, aki ravaszul ne mosolyogna. Néhány évtized alatt annyira megromlottak és megromlottak, hogy nem lehet vissza téríteni az igaz utra: az önhit, önbizalomra. Önzés minden. És hol az iskola, mely nevel?

Kenyér! Kenyér! — ezt kiabálják mindenütt, a Borza-, Ung-, Latorca-, Zsidonyova-völgyeiben.

Előbb a közelebbit, az éhes gyomrot lecsillapítani, elesendesíteni, hangzik a szó, — az iskola az utolsó, másodrendű most már — elkéstek vele az urak, a nagy jó urak.

Mindezek nagyon megingatták a kis Brenyó hitét, — szíve elszorult, hite elfogyott; kezdett kételkedni magában és a jövőben is.

Hanem azért gondolt egyet és bekullógott Szkotárszkról Nyizsny-Vereckire a paphoz, ki piros övet viselt s kérte:

— Hogy tenné őt meg tanítónak, ha akár Szkotárszkrán is, hol úgy sincs tanító, de semmilyen. Már négy éve, hogy ambulánskodik, a többi tanítók, a hol megfordult annyi előgyakorlattal se bírnak mint ő. Az igaz, hogy nem is sokat tanítanak, de nem is tudnak: a „kipeket” ismerik látásból, csak látásból, de nem tudják elmondani. Utolsó dolog nekik a tanítás, — nyáron földdel dolgoznak télen rönköt fuvaroznak, vásárra járnak és a koresmákban Mayer Herschnek kupekednek, adnak, vesznek. S hány oly gyermek van, ki még iskolát nem is látott?

— Ő nem ilyen lenne, tanítana. Ő egy percet se mulasztana el s szigorúan, ha kell kényszerrel is beiskolázná a gyermekeket, mert belátja, hogy buta a nép, buta mint a sült hal s azért pusztul, züllik el.

— Jól van Brenyó! nevetett az esperes. Okos fiu vagy! apád is az, s anyád is. De az még sem lehet! A tanító két féle: ur tanító és paraszt tanító. Melyiket akard? Az ur tanító okos a kazár nem csalja meg és nadrágot visel, az állam fizeti s paragrafus táncoló, paragrafus rágó. A paraszt tanító értsd ruthén előbb harangozó, aztán templomszolga, s csak legutoljára tanító. Ilyen akarsz lenni? ilyen ne légy, mert ezek rosszabbak a hátramaradásnál. Ezeket sinli a Verchovina, ezek miatt szegényedtünk el én és mindannyian.

Ezek a tanítóság ólomsúlyai, mi miatt nem mehetnek előre. Hanem tanulj sokat nagyon sokat, vetkezd le magadról a paraszt, ruthén szokást, próbálj ur lenni, magyar ur, akkor boldogulsz. Lásd mi magyar ruthének vagyunk. Nem imádkozunk a cárért, mint mondják. Eppen itt e helyen belől — tudod talán — tartották meg nagyapánk Rákóczyval a gyűlést s elsőik voltak kik Munkács előtt, Podheringnél megverték az osztrákokat, s aztán 3 évig harcoltunk a szabadságért, magunkért, s a nagy, dicső Rákóczyért ép úgy, mint a magyarok. Vagy 1849-ben, mikor a muszka invázió ellepett, mi lett volna könnyebb mint muszkává lenni. Nem tettük. Nem is tesszük. Vagy megélünk, mint magyar ruthének, vagy meghalunk, de árulók, — árulók mi soha sem leszünk! Bár a föld szörnyű mostoha és a népnek iszonyu ellensége a kazár. Küzdeni van elég Válassz!

Breznónak itt az álla leesett; két szeme kerekre nyílt, füle hegyeződött, akart valamit mondani, de nem tudta, hogy mit; végre két szót kinyögött magyarul:

— A níp! . . . a níp! . . .

— Jól van, hát tanulsz! Tanulsz sokat, nagyon sokat! . . .

Ugy tett mintha nem akarná, hogy paraszt tanító legyen. De azért kinevezte Szkotárszkrára tanítónak. Szkotárszkrán 26. ház ha van szanaszét völgyfejekre építve. Ösvényeken járnak bele, gyalog vagy lóháton, szerkérel soha. Ki lenne ott tanító? Ki merne vállalkozni? Ki . . . De ki? . . .

És megírta a díjlevelet egynegyed iv papíron: 160, mond egyszázhatvan korona. Ennek felét a népen kell beszédni, felét a templom kassza fizeti, de szabad hátton fagajat hordani az uradalmi erdőből. És különben mindenkinek szabad. Taníthat a hol tetszik: házból, csürben, pajtában és szabad ég alatt. Lakhat, a hol akar, és ehetik is ott, a hol tanít.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG

A pénzügyi enyhülés. Londoni távirat jelenti: A pénzügyi helyzete két nap óta tekintélyes javulást mutat. Az itteni piacon már tegnap 3%-on volt kapható a napi-pénz. A bankok a januári váltókat 4¹/₈%-ra, a februári váltókat 4¹/₂%-ra fogadták el és a három hónapos leszámítási kamatláb 4¹/₂%-ra ment vissza. A magánkamatláb szintén leszállt. Hasonló javulást jelentenek Berlinből is. A német pénzügyi piacon a magánkamatláb 4⁷/₈%-ra ment le. Igen kedvező hatást tett az, hogy a Seehandlungs-Gesellschaft hosszú idő óta először lépett fel a tőzsdén, mint pénzkölcsönző fél.

Gabona üzlet.

Irányzat a balkáni helyzet nyugodtabb felfogására lanya.

Mai árfolyamok.

Októberi buza	— — —	11.—
Áprilisi buza (1913.)	— — —	11.80
Októberi rozs	— — —	10.40
Áprilisi rozs (1913)	— — —	10.52
Októberi zab	— — —	11.82
Áprilisi zab (1913)	— — —	11.24
Szept. tengeri	— — —	7.74
Májusi tengeri (1913)	— — —	8.03

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	—	786.—
Osztrák hitelrészvény	—	603.—
Jelzálogbank	—	418.—
Leszámitoló és pénzváltó	—	506.—
Magyar bank	—	531.—
Közuti vasut	—	651.—
Városi villamos	—	373.—
Salgótarjáni kőszén	—	713.—
Rimamurányi	—	689.—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Fröhlich József

viaszgyertya-gyártó-, méz- és viaszkereskedése

Nagyvárad, Szent János-u.

Ajánlom a Főtisztelendő papság és a n. é. közönség részére templomi viaszgyertyáimat, padló-viaszt főzött állapotban, valódi akác-virág csemege mézet, hófehér lépesméz, mézeskalács különlegességeket. Tisztelettel

Fröhlich József.

Telefon 907.

Telefon 907

Biharvármegye közg. erd. bizottságától.

5277—1912. kb. sz.

Árverési hirdetmény.

Biharvármegye magyarországi járásában fekvő Hosszuliget község volt urbéreseinek Hosszuliget község határában levő erdejében 133307/911. számú földmívelésügyi miniszteri rendelettel kihasználásra engedélyezett 39.0 khold területen mintegy m³ becsült mufa és 4457 ür m³ becsült cser- és tölgy tűzifa 1912. évi január hó 23-án délelőtt 8 órakor Hosszuliget község házában írásbeli zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen tövön becsáron felül el fog adatni. A hivatalosan megállapított becsérték, mint kikiáltási ár 11.000 korona, azaz Tizenegyezer korona. Bánatpénz 1100 korona, azaz Egezer egyszáz korona. Szabályszerűleg kiállított és 10% bánatpénzzel felszerelt zárt írásbeli ajánlatok szóbeli árverés kezdete előtt az árverelő bizottsághoz nyújtandók be, ellenben szabálytalanul és hiányosan felszerelt utó- és távirati, nemkülönben becsáron aluli ajánlatok visszautasítottak. A részletes árverési feltételek és becslési adatok Hosszuliget község házában és a nagyváradi m. kir. állami erdőhivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

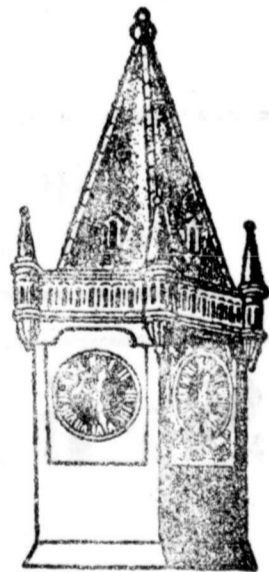
Nagyvárad, 1912. évi december 30.

Varga Ákos,
vármegyei aljegyző.

Mezey Dezső

toronyóra készítő
Nagyvárad, Szt. János-u. 64.

Az ország egyik
legrégibb és leg-
megbízhatóbb
toronyóra
készítő telepe.
Olcsó árak, több
évi jótállás.
**Villanyerő
berendezés.**

Kivánatra árjegyzéket
bérmentve küld.

**Autó (automobil) tulajdonosok
szíves figyelmébe**

PNEUMATIK, kőpeny és tömlő,
vulkanizáló műhely!
TRAPP ISTVAN Budapest, VIII. ker.
Tisza Kálmán-tér 26.

Postai megbízás naponként azonnal el lesz intézve. Javítások jutányos árban. Használt gumik a legmagasabb árban megvételnek.

VÁLLALATI HIRDETÉS.

Van szerencsénk a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy 32 évi tapasztalataim és tanulmányaim után a mai kor igényeinek megfelelően

építkezési irodát nyitottunk.

Elvállaljuk épület építését, átalakításokat, csatornázásokat szakszerű kivitelben, szolid árak mellett. Nedves falak a legujabb találmány szerint teljesen szárazra alakítjuk át felelősség mellett. Szíves megbízásokat kérnek tisztelettel

Kiss István és Fia

képesített kőművesmester

Nagyvárad, Keskeny-utca 9. sz.
Saját ház. Telefon 1118.

Figyelem!
Fióközlet nincs!

NAGY GYULA

Nagyvárad, Olaszi, Rákóczi-ut

ajánlja saját gyártmányu kefe és meszelő nagyraktárát. Dus választék finom illatszerekből, pipere-szappanokból és mindennemű fésűkből és hajtűkből. Raktáron tart fürdő és kocsimosó szivacsokat jutányos árban. Fogkefék felelősség mellett. Különböző karácsonyi és újévi ajándékok olcsó bevásárlási forrása.

Figyelem!
Fióközlet nincs!

Sarkady és Szánthó

TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétben egyszer felhuzandó és 1 napban egyszer felhuzandó toronyóráit „szegecs” és „szabadlengésű” járatú, rézkerekekkel. Olcsó árak.

TÖBBÉVI JÓTÁLLÁS.
Villanyerő berendezés.

Arjegyzék kívánatra
Saját ház.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár részvénytársaság, Nagyvárad.

Értesítés.

Tisztelt üzletfeleinket ezennel értesítjük, hogy Teleky-utca 5. sz. alatt, a volt Biharmegyei kereskedelmi, ipar- és terményhitelbank üzlethelyiségében levő fiókunkat csak ez évi december hó 14-ig tartjuk fenn, miután e napon Bémer-tér 4. sz. alatt ujonnan épült intézeti központi helyiségünkbe költözünk át

Kérjük tehát t. üzletfeleinket, hogy december 14-től kezdve bennünket már önni új helyiségünkben (Bémer-tér, 4. sz.) sziveskedjenek felkeresni.

Nagyvárad, 1912. december 5.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részv.-társ.

Belépési felhívás.

A polgári takarékpénztár és segélyszövetkezet

Kossuth Lajos-utca 4. szám

**1913. január 1-én megnyitja
18-ik évtársulatát.**

Az igazgatóság ez uton is felhívja Nagyvárad város és Biharvármegye t. közönségét az új évtársulatba való belépésre. A belépés tetszésszerű számú törzsbetét jegyzésével történik, melyek mindegyike után hetekint 1 kor. fizetendő a szövetkezet pénztárába. Vidéki tagok a befizetéseket postai csekk útján is eszközölhetik. Az új évtársulat 3 évig tart, melynek eltelté után a tagok az általuk ekként megtakarított tőkét az elért haszoneredményben való arányos részesedés mellett megkapják.

A szövetkezet célja, hogy tagjainak a heti befizetésekből tőkét gyűjtsön és hogy tagjai hitelnek, keresetnek és gazdálkodásának előmozdítása céljából nekik olcsó és kényelmes kölcsönöket nyújtson.

Kölcsönök adatnak:

a) a heti befizetések 9 tizedésze erejéig minden további biztosíték nélkül;

b) ingatlanokra;

c) elegendő biztosítékot nyújtó kézi zálogra;

d) megfelelő kezesség mellett váltókra, kötelezvényre. A szövetkezetbe való belépés alkalmával törzsbetétként 50 fillér beirattási díj fizetendő és egy heti részlet befizetése után már mindenki megkapja törzsbetéti könyvecskéjét.

Az új évtársulatba belépők részére kölcsönök már most folyósíthatnak. A kölcsönökről kiállított kötelezvények bélyeg és illetékmentesek.

A belépni szándékozók felkértenek, hogy a felvétel iránt üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos utca 4. szám) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek Nagyvárad, 1912. december hó.

Tisztelettel

A Polgári takarékpénztár- és segélyszövetkezet igazgatósága.

VAJNOVSZKI FERENC

uri- és női cipész, Szaniszló-u. 55.

Készít uri- és női cipőket mérték szerint. Javítások jutányos árban. Meghívásra házhoz küldök, levelekre válaszolok.

Szájról-szájra száll a hír,

hogy mily meglepő kitűnő minőségben és jutányos áron kaphatók

Farkas István „APOLLO” drogueriájában Rákóczi-ut 7-B.

Rimanóczy-palota. Telefon 1302.

1. Mindennemű gyógyszer és vegyszer. 2. Francia és angol illatszerek, faconokban vagy kimérve. 3. Arcz és kézapoló szerek, piperecikkek és pipereszappanok. 4. A világhírű Y-PO szeplő és májfolt ellenes készítmények. 5. Thea, rum, cognac, tokaji asszu és malaga bor. 6. Likőr és rumessentiák ingyen előíratokkal. 7. Csukamájolajok, köhögés ellenes hurutszeletkek. 8. Hajszeszek, hajszőkítők, hajfestőszerek, hajpuderek, színházi festék. 9. Fogporok, szájvizek, fogpaszták, fogkefék dus választékban. 10. Ruha és hajkefék, manikűr és fésű kazetták, tükrök, gumicikkek, sérvkötők, kötszerek, fecskendők, lysoform és más fertőtlenítő szerek, mentőszekrények, mindennemű háztartási cikkek.

Nagyváradai Templomüvegfestészet Üvegcsiszoló és Tükörárúgyár R.-T.

TELEFON
11-64.

Nagyváradon, Gerliczi-utcza.

TELEFON
11-64.

Üvegcsiszolás
Üvegvésés
Üvegbetétek
Kirakatbetétek
Üvegedzés

Öntött tükrök
Coll-tükrök 2. mm. vastag
Polirt és finn tükrök
Fagontükrök

Fémkeretezés
Réz, nickel foglatok
Diszüvegezés
Üvegfestészet
Homályosítás

tábla és tükörüveg nagyraktár

Opalescens és színes üvegek.

Kirakattüvegek

Épületüvegezés

Rajzokat és tervezéseket díjtalanul végezzük
Arjegyzéket és árajánlatot bérmentve
Szállítunk az ország bármely részébe

Amerikai üvegmozaik épülethomlokzatok ki-
képzésére. Hajlitott tükörüvegek.

Telefon 245. sz.

Telefon 245. sz.

Kalenda János

ezégnél

Nagyváradon

a Szent László-terem

legjutányosabban beszerezhetők mindennemű

Varrógépek

Gramofonok

Kerékpárok

Vadászfegyverek

és vadászati kellékek óriási választékban; ugyszintén uta-
zási cikkekben is nagy választék található.

Fenti árucikkek előnyös részletfizetésre is kaphatók.

Carbid olcsó napi árban.

Varrógépek, gramofonok olcsón javíttatnak.

Ha nincs megelégedve szabójával, mert drága vagy rosszul szab vagy nem pontos, szóval bármi okból. Keresse fel **DARABONT GY. és TARSÁ** uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi őnt az ottani szolid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmi és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről újat készítenek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

Ujdonság! Ujdonság!

Tündér harangok.

Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta játszani. Kovácsolt vas állványon, 15 összehangolt ezüsthémesengővel van ellátva. Erős szép kivitelben, verőkkel, tokkal, mesés ajándékkal együtt csak 10 korona Wágner a „Hangszer Király”

országszerte elismert elsőrendű hangszerárúházaiban, BUDAPEST, JOZSEF-KORUT 15. SZÁM. Ovás: Figyeljünk jól a pontos címre és házszámra.

Házi csatornázást

szakszerűen készít

Kondor Dezső Nagyvárad

Nagy piac-tér 1. Telefon 969. Gyár 1062

C-ment, gipsz, nád, fedéllemez, cserép, kőpor, oltott mész stb. eladás.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban

Telefon 10-87. Telefon 10-87.

A legmodernebb bútorokat

készíti

Kovács Zsigmond

m ű a s z t a l o s

Szacsavay-u. 70. sz.

Géperőre berendezve.

Telefon vagy levelezőlap nivasra azonnal megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete

Nagyvárad, Nagy piac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1,000.000 korona

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5°-os kamatoztatásra, továbbá folyószámai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenféle bankszerű beszedésekkel (incassó olcsó díj mellett).

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyószámlákra és földbirtokokra.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyelotes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világítási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok.

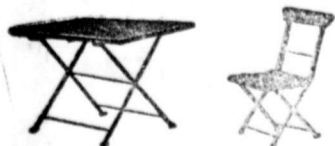
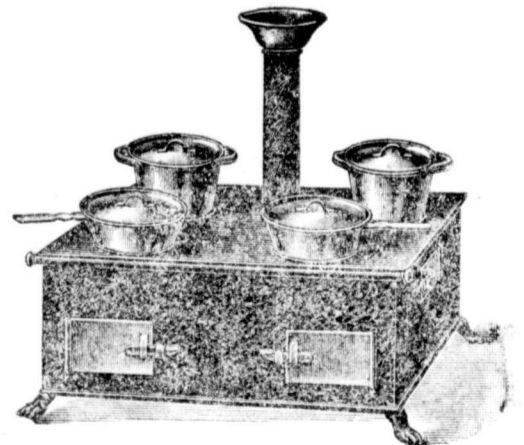
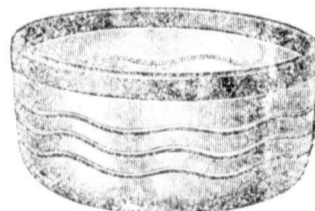
Wolfram lámpák

állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerelő telefonja 55. sz.

TARSOLY és RISZTÓ Nagyvárad, Rákóczi-ut
különlegességek vaskereskedése.
Valódi porosz fűtőszén házhoz szállítva.